



UvA-DARE (Digital Academic Repository)

Schermen met deskundigheid.

van Eemeren, F.H.; Grootendorst, R.

Published in:
Onze Taal

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

van Eemeren, F. H., & Grootendorst, R. (1992). Schermen met deskundigheid. *Onze Taal*, 61(1), 20-21.

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <http://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

In deze derde aflevering van de serie artikelen over drogredenen bespreken F.H. van Eemeren en R. Grootendorst het *argumentum ad verecundiam*: het misbruik maken van echte of vermeende deskundigheid in een discussie. Niet elk beroep op deskundigheid is een drogreden. De vraag is: wanneer wel en wanneer niet?

Drogredenen [3]

Schermen met deskundigheid

F.H. van Eemeren & R. Grootendorst

Het *argumentum ad verecundiam* heeft zijn naam te danken aan de zeventiende-eeuwse Engelse filosoof

John Locke. De letterlijke betekenis van *argumentum ad verecundiam* (een beroep op bescheidenheid en eerbied voor deskundigen) is op de achtergrond geraakt; tegenwoordig wordt deze argumentatievorm gelijkgesteld aan de 'drogreden van het autoriteitsargument'. Met 'autoriteit' wordt dan in de eerste plaats bedoeld op intellectueel of moreel gezag, niet op enig 'wettig' gezag in juridische zin. Een autoriteitsargument is een argument waarin een beroep wordt gedaan op het oordeel van iemand die geacht wordt deskundig te zijn op een bepaald vakgebied.

• IEDEREEN VINDT HET

Bij uitbreiding wordt ook wel van een 'autoriteitsargument' gesproken als geprobeerd wordt een standpunt te rechtvaardigen door te constateren dat 'iedereen', of het 'wel-denkende deel der natie', dezelfde mening is toegedaan, dat dit is wat iedereen 'altijd al' gevonden heeft of dat dit het officiële standpunt is van 'de kerk' of 'de partij'. Gerard Reve – geestig en badinerend als altijd – voert bijvoorbeeld de Rooms-Katholieke kerk als autoriteit op in een interview met Tom Rooduijn (NRC Handelsblad, 22 november 1991):

"Als mensen zeggen: 'Oma, 't is nu

toch wel tijd dat u van de gaanderij springt, want dan kenne we dat kleine kamertje aan Ton geven, want die is nu op de Bavo', dan kan die opoe zeggen: 'Innig geliefde dochter, mijn kerk verbiedt het'."

Men kan zich afvragen wat er eigenlijk mis is met zo'n autoriteitsargument. We doen de hele dag niet anders dan dingen op gezag van anderen aannemen, en dat zou ook moeilijk anders kunnen. Waar blijf

met leken. Lastig is wel dat bijna nooit volstaan kan worden met de opmerking 'de geleerden zijn het erover eens', omdat deskundigen het per definitie bijna nooit geheel en al met elkaar eens zijn. Een andere complicatie is dat het soms moeilijk valt uit te maken wie op een bepaald terrein precies als deskundig kan worden beschouwd.

Voorbeelden van zulke deskundigheidsproblemen worden verschaft door de talloze discussies over vraagstukken op het gebied van de medische ethiek (abortus, euthanasie), het milieu, de kernenergie en andere politieke onderwerpen. In de discussie over de vrijlating van 'de twee van Breda' (de oorlogsmisdadigers Fischer en Aus der Fünfen) in 1989 speelde bijvoorbeeld de vraag een belangrijke rol wie als competente deskundige kon worden beschouwd. Verschillende groepen wedijverden met elkaar: politici, juristen, historici, journalisten, oorlogsslachtoffers en oud-verzetsmensen. Elke groep had, op eigen wijze, recht van spreken, maar geen enkele groep had het alleenrecht op een alomvattende deskundigheid, ook al werd dat soms wel geclaimd.

Als degene die als deskundige wordt opgevoerd niet ter zake kundig is, is het autoriteitsargument een drogreden. Als de persoon in kwestie een oplichter is of een charlatan, kwakzalver of non-valeur, wordt de drogreden natuurlijk eerder herkend. Iets moeilijker wordt het als hij of zij wel deskundig is, maar op een ander vakgebied, dat meestal ook nog onvermeld blijft: 'professor

• 'Men verschuilt zich achter anonieme of vage verwijzingen om een gebrek aan argumenten te maskeren'

je als je er niet meer van op aankunt dat de nieuwslezer juiste berichten voorleest, de dokter een juiste diagnose stelt, de belastingconsulent een juist advies geeft en de loodgieter je lekkage op de juiste wijze aanpakt? We kunnen zelf nu eenmaal niet overal bij zijn en niet alles weten. Daarom gaan we af op de deskundigheid van anderen.

• BEZWAREN

Een autoriteitsargument is nog het meest op zijn plaats in een discussie

zus of zo vindt dit of dat', 'een Amerikaanse professor heeft zelf laatst nog gezegd dat...', 'het is wetenschappelijk bewezen dat...'. Vaak verschuilen sprekers of schrijvers zich achter dergelijke anonieme of vage verwijzingen om een gebrek aan argumenten te maskeren.

● LASTIGE PLICHT

De spreker of schrijver kan natuurlijk ook zichzelf als deskundige opwerpen. Dan gelden vanzelfsprekend dezelfde eisen. Als daaraan niet voldaan is, is ook hier sprake van een *argumentum ad verecundiam*. Maar het benadrukken van de eigen deskundigheid is soms ook een poging om onder de bewijslast voor het betwiste standpunt uit te komen. Als hij op zijn woord geloofd wordt, is de spreker of schrijver ontslagen van de lastige plicht zijn standpunt met argumenten te verdedigen. Dat komt vooral goed uit als hij niet zulke goede argumenten weet te verzinnen.

Voorbeelden van vaste uitdrukkingen die regelmatig worden gebruikt om een standpunt door een beroep op eigen deskundigheid buiten discussie te stellen zijn:

- Neem dat nou maar van mij aan.
- Dat kun je gerust van mij aannemen.
- Ik weet waar ik over praat.
- Als iemand dat kan weten, ben ik het wel.
- Dat is zo omdat ik het zeg.
- Denk jij het soms beter te weten dan ik?

Al deze uitdrukkingen hebben iets intimiderends of agressiefs, vooral de laatste. Wie daarna alsnog om argumenten gaat vragen, trekt met de deskundigheid ook meteen de hele bevoegdheid tot oordelen van zijn discussiepartner in twijfel. Vanwege het gezichtsverlies dat dit met zich meebrengt, zal hij dat niet zo snel doen. En dat is ook precies waarom in dit type autoriteitsargument gespeculeerd wordt. <

Nogmaals van goede naar goeie

Wim Zonneveld - RU Utrecht

In een aantal ingezonden brieven van het afgelopen jaar is gebleken dat het intrigerende verschijnsel van de wegval van d tussen twee klinkers (*houwe, goeie, kruije*) nog steeds de gemoederen bezighoudt. In een naschrift bij een van de brieven (in *Onze Taal* van april 1991) geeft de redactie een aantal aanvullingen: dat ik in 1978 op het onderwerp ben gepromoveerd, dat Van Haeringen een aantal klassieke studies erover op zijn naam heeft staan, en dat het verschijnsel in een reeks van Nederlandse dialecten voorkomt. Verder kan worden gemeld dat het wegvallen van de d zich ook voordoet in het Afrikaans, en dat een verwant verschijnsel zich voltrekt en heeft voltrokken in het Zweeds, het Deens en het Frans, met soms heel oude voorbeelden.

✳ WAT IS 'ONJUIST'?

Het verdwijnen van de d is in het hedendaagse Nederlands min of meer 'optioneel', wat wil zeggen dat beide varianten vaak naast elkaar bestaan. Zoals zo vaak heeft een daarvan dan een 'emotionele' lading: *goeie* is tamelijk gewoon; *dooie* wordt liever vermeden (zeker in de betekenis 'dood iemand'), hoewel het, in elk geval in mijn dialect, zeer gebruikelijk is in de betekenis van 'sul'; en *kruije* voor *kruide(n)* is zeer infrequent. Dat is heel wat anders dan dat het gebruik van de d-loze vorm 'plat' of 'onjuist' zou zijn.

Een dergelijk verschijnsel gaat haast per definitie gepaard met 'hypercorrectie': het optreden van d's waar ze niet horen. Soms is dat van incidentele aard, zoals in het voorbeeld *jubiledum*. In een van de ingezonden brieven wordt ook *Berkhouder* als een dergelijk geval genoemd. Dit is hooguit even erg als het per ongeluk dragen van verschillend gekleurde sokken. Soms nestelen dergelijke gevallen zich blijvend in onze taal, en daaraan hebben we werkwoorden als *bevrijden* (vgl. *vrij*), *geschieden* (vgl. *schielijk*) en *wijden* (vgl. *wierook*) te danken.

In de tot nu toe gegeven voorbeelden wordt de d in de uitspraak steeds vervangen door de j. Net zo goed kan hij echter verdwijnen, samen met de 'toonloze' e die erop volgt: *lade* naast *la*, *leder* naast *leer*.

✳ SCHERPZINNIG BEWIJS

In het naschrift noemt de redactie het verschijnsel 'heel oud' (van voor de 16de eeuw), maar daar kan kort nog wel iets meer over gezegd worden, ook in verband met hypercorrectie. Een van de alleroudeste voorbeelden hebben we te danken aan de oplettendheid van de Vlaamse dialectoloog L. Goemans, die in de *Handelingen van de Commissie voor Toponymie en Dialectologie* (1936) het volgende observeert. Parallel aan de (vroegere) Leuvense *Hoogestraat* liep de *Legestraat* (van *leeg* 'laag'). In Latijnse oorkonden uit de 13de en 14de eeuw wordt die laatste straat herhaaldelijk met *otium* (= ledig) aangeduid, en in archiefstukken komt ook het Dietsche *Ledigstrate* (1484) voor. Met andere woorden: als *laag*, dialectisch *leeg*, verward kan worden met *ledig*, moet het laatste woord minstens als bijvorm *leeg* hebben gehad; een leuk en scherpzinnig bewijs van het heel vroeg verdwijnen van de d tussen twee klinkers.

Willen we nog verder terug, dan zouden we via hernieuwd onderzoek van het beroemde manuscript dat het eerste Nederlands bevat, moeten aantonen dat 'alle vogels' geen 'nesten bouwden' maar, bijvoorbeeld 'hoejen droegen'. Die kans lijkt me klein. <